

Magdalena Ślusarczyk

WPŁYW ŚWIATOWEGO KRYZYSU NA GOSPODARKE MAŁEGO KRAJU. PRZYPADEK SŁOWENII

Wprowadzenie

Światowy kryzys gospodarczy, który był następstwem m.in. zapaści rynku pożyczek hipotecznych wysokiego ryzyka w Stanach Zjednoczonych w 2007 r., odcisnął swoje piętno także na gospodarce Słowenii – kraju w sercu Europy, liczącego zaledwie 2,02 mln mieszkańców. W pierwszej fazie kryzysu Słowenia nie odczuła bezpośrednio jego skutków, jednakże w miarę pogłębiania się recesji w gospodarce światowej, kryzys zaczął negatywnie wpływać także na gospodarkę także i tego kraju. W referacie przedstawiono kształtowanie się wybranych wskaźników makroekonomicznych w Słowenii po przystąpieniu tego kraju do UE. Szczególną uwagę zwrócono na zmiany w słoweńskiej gospodarce, jakie miały miejsce w latach 2008–2009 (erupcja skutków kryzysu) oraz w roku 2010 (pierwsze symptomy ożywienia gospodarczego). Omówiono najważniejsze założenia przyjętej w Słowenii strategii wyjścia z kryzysu (*Slovenian Exit Strategy 2010–2013*), dotyczące m.in. działań w zakresie polityki ekonomicznej, reform strukturalnych oraz dostosowań o charakterze instytucjonalnym. Przedstawiono zarys kluczowych reform, zawartych w „Programie stabilizacyjnym” (*Stability Programme*) oraz „Krajowym programie reform na lata 2011–2012” (*National Reform Programme 2011–2012*), których wprowadzenie jest niezbędne do zapewnienia fundamentów trwałego rozwoju społeczno-gospodarczego. Zaprezentowane zostały również perspektywy

rozwoju gospodarczego Słowenii na lata 2011–2015, w ogromnej mierze uzależnione od zrealizowania założeń zawartych w słoweńskim programie naprawczym i implementacji trudnych, ale koniecznych reform.

Wdrożenie tych zmian powinno uchronić Słowenię przed problemami związanymi z rozprzestrzeniającym się kryzysem fiskalnym krajów strefy euro. Podstawową tezę opracowania jest twierdzenie, że Słowenia ma ogromną szansę na zwalczenie negatywnych skutków kryzysu i wkroczenia na ścieżkę trwałego, zrównoważonego wzrostu gospodarczego.

Gospodarka Słowenii w latach 2004–2010

Spośród 10 krajów, które wstąpiły do UE w maju 2004 r., Słowenia wskazywana była jako jeden z liderów rozwoju gospodarczego. Pod względem wysokości PKB *per capita* Słowenia znajdowała się wówczas na drugim miejscu (87% średniej całej UE), tuż za Cyprem (89%). Bardzo dobrze kształtowała się w tej małej gospodarce sytuacja w zakresie utrzymywania długu publicznego na bezpiecznym poziomie (27,3% PKB w 2004 r.¹). Niższy poziom długu publicznego odnotowano tylko w krajach bałtyckich. W latach 2005–2007 zaobserwować można było tendencję wzrostową w zakresie kształtowania się realnego PKB (wzrost, odpowiednio, o 4%, 5,8% i 6,9% w stosunku do roku poprzedniego²). Zauważyć można było pozytywne zmiany na rynku pracy. Stopa bezrobocia zmniejszyła się w omawianym okresie z 6,5% do 4,9%³. Stopa inflacji utrzymywała się w przedziale 2,5–3,8%⁴. Poglębiał się ponadto proces otwierania słoweńskiej gospodarki.

Dobrym prognostykiem dynamicznego rozwoju gospodarczego na kolejne lata była duża aktywność Słowenii w handlu zagranicznym, zwłaszcza z krajami unijnymi. Słowenia należy bowiem do grupy państw, których gospodarki charakteryzują się wysokim stopniem uzależnienia wzrostu od popytu zewnętrznego. W latach 2005–2007 obserwowano rosnącą dynamikę eksportu i importu⁵. Słoweński eksport produktów i usług do krajów UE stanowił w latach 2004–2007 prawie 70% słoweńskiego eksportu ogółem⁶ i osiągnął w 2007 r. poziom 40,47%

¹ Dług publiczny jako % PKB, www.epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tsieb090&plugin=1 [30.11.2011].

² Tylko trzy kraje UE odnotowały na koniec 2007 r. tempo wzrostu realnego PKB wyższe niż Słowenia; stopa wzrostu realnego PKB, www.epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tsieb020 [01.05.2010].

³ Stopa bezrobocia, www.epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tsdec450 [30.11.2011].

⁴ Stopa inflacji, www.epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&plugin=1&language=en&pcode=tsieb060 [30.11.2011].

⁵ Development Report 2008, IMAD, Ljubljana, September 2008, s. 81; Development Report 2009, *Indicators of Slovenia's Development*, IMAD, Ljubljana, July 2009, s. 69.

⁶ Udział słoweńskiego eksportu do krajów UE jako % eksportu ogółem, www.epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/refreshTableAction.do?sessionId=9ea7971b30db8e951ec7bc31432fbab3abeb915a52eb.e34RaNaLaxqRay0Lc3uLbNiMcheKe0?tab=table&plugin=1&pcode=tet00037&language=en [01.04.2010].

słoweńskiego PKB⁷. Na koniec 2007 r. udało się Słowenii uzyskać równowagę w bilansie sektora finansów publicznych⁸. Pozycja tego małego kraju na europejskiej arenie gospodarczej stopniowo wzrastała. Słowenia jako pierwszy spośród pozostałych dziewięciu nowych członków UE, spełniła wszystkie kryteria konwergencji i w styczniu 2007 r. przystąpiła do strefy euro⁹. Obserwowany trend pozytywnych przemian ilościowych i jakościowych w gospodarce został niestety zatrzymany w związku z erupcją negatywnych skutków światowego kryzysu gospodarczego i ich wpływem na słoweńską gospodarkę (tab. 1).

Tabela 1. Kształtowanie się wybranych wskaźników makroekonomicznych w Słowenii (w latach 2004–2010)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
wzrost/spadek PKB (w %)	4,4	4,0	5,8	6,9	3,6	-8,0	1,4
bilans sektora finansów publicznych (w % PKB)	-2,3	-1,5	-1,4	0,0	-1,9	-6,1	-5,8
dług publiczny (w % PKB)	27,3	26,7	26,4	23,1	21,9	35,3	38,8
bilans obrotów bieżących (w mln euro)	-719,7	-497,6	-771,0	-1646,2	-2573,9	-455,7	-297,3
dynamika eksportu (w %)	12,4	10,6	12,5	13,7	2,9	-17,2	9,5
dynamika importu (w %)	13,3	6,7	12,2	16,7	3,7	-19,6	7,2
stopa inflacji (w %)	3,7	2,5	2,5	3,8	5,5	0,9	2,1
stopa bezrobocia (w %)	6,3	6,5	6,0	4,9	4,4	5,9	7,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Eurostatu, Banku Słowenii i Instytutu Analiz Makroekonomicznych i Rozwoju Republiki Słowenii (IMAD).

⁷ Eksport jako % PKB, www.epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/refreshTableAction.do?tab=table&plugin=0&pcode=tgigs310&language=en [01.04.2010].

⁸ Bilans sektora finansów publicznych, www.epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tsieb080&plugin=1 [30.11.2011].

⁹ M. Ślusarczyk, *Zmiany w gospodarce Słowenii w latach 1991–2007*, [w:] *Wybrane aspekty handlu międzynarodowego*, red. K. Budzowski, Kraków 2008.

Niekorzystna sytuacja panującą w gospodarce światowej przełożyła się w 2008 r. na pogorszenie wyników słoweńskiej gospodarki. Kryzys odsłonił pewne strukturalne słabości i zaburzenia w obszarze wydajności, konkurencyjności i zarządzania. Analiza wskaźników makroekonomicznych w 2009 r. pokazuje wyraźne załamanie aktywności gospodarczej, gwałtowne pogorszenie stanu finansów publicznych i sytuacji w słoweńskim handlu zagranicznym. Z kolei w roku 2010 można było zaobserwować pierwsze symptomy ożywienia gospodarczego – mały kraj rozpoczął walkę ze skutkami światowego kryzysu.

Specyfika kryzysu gospodarczego w Słowenii

W 2008 r. tempo wzrostu PKB było prawie dwukrotnie niższe niż w roku poprzednim. Realny PKB zwiększył się o 3,6%. W sektorze finansów publicznych pojawił się deficyt na poziomie 1,9% PKB. Pogłębił się znacząco deficyt w rachunku obrotów bieżących (do 2573,9 mln euro). Odnotowano także duży wzrost poziomu cen. Stopa inflacji na koniec 2008 r. wynosiła 5,5% (był to najwyższy jej poziom w okresie 2004–2010). Szczególnie dotkliwe i zagrażające dalszej sytuacji gospodarczej tego kraju było gwałtowne wyhamowanie tempa wzrostu eksportu i importu. Eksport wzrósł zaledwie o 2,9%, natomiast import o 3,7% w porównaniu do roku 2007.

Analiza większości wskaźników makroekonomicznych na koniec 2009 r. pokazuje pogłębianie się negatywnego wpływu światowego kryzysu na sytuację gospodarczą w Słowenii. Realny PKB zmalał o 8% był to jeden z największych spadków odnotowanych w strefie euro. Tak wysoki spadek realnego PKB można wiązać z wysokim poziomem otwarcia słoweńskiej gospodarki, która dotkliwie odczuła załamanie popytu zewnętrznego oraz ze strukturą eksportu. Deficyt sektora finansów publicznych powiększył się do 6,1% PKB w stosunku do roku poprzedniego. Dług publiczny wzrósł do 35,3% PKB, pozostawał on jednak dalej na relatywnie bezpiecznym poziomie. Stopa bezrobocia wrosła do 5,9%¹⁰. Załamaniu gospodarczemu towarzyszył bardzo niski poziom inflacji, która na koniec roku 2009 wyniosła 0,9% (w stosunku do roku poprzedniego)¹¹. Stopa inflacji była w Słowenii nieco niższa niż średnia w całej UE, ale trzykrotnie wyższa niż średnia dla strefy euro¹². Procesom dostosowawczym zachodzącym w słoweńskiej gospodarce towarzyszyło zmniejszenie deficytu na rachunku obrotów bieżących (do poziomu 455,7 mln euro)¹³.

¹⁰ Stopa bezrobocia, www.epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tsdec450 [01.04.2010].

¹¹ Stopa inflacji www.epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&language=en&pcode=tsieb060&tableSelection=1&footnotes=yes&labeling=labels&plugin=1 [30.11.2011].

¹² *The Deflation Dilemma*, „The Economist” 2010, June 5th; *Euro Area Sees Record Low Inflation*, www.euroobserver.com/9/28553 [10.01.2010].

¹³ Bilans płatniczy Słowenii, www.bsi.si/iskalniki/pregled-financnih-podatkov-en-vsebinsa.asp?VsebinsaId=1056&Mapald=325 [30.11.2011].

Małe gospodarki, w tym słoweńska, zostały dotknięte kryzysem głównie przez handel zagraniczny. Recesja u głównych partnerów handlowych Słowenii (zwłaszcza Niemiec) objawiła się znacznie mniejszym popytem zagranicznym, skutkującym m.in. spadkiem słoweńskiego eksportu. Było to dla Słowenii szczególnie dotkliwe, gdyż struktura słoweńskiego eksportu wskazywała na silną dominację znajdujących się w głębokim kryzysie krajów UE-15. Na koniec 2009 r. odnotowano w Słowenii spadek dynamiki eksportu o 17,2% oraz importu – o 19,6% (w stosunku do 2008 roku)¹⁴.

W 2010 r. w słoweńskiej gospodarce widoczne były pierwsze oznaki ożywienia. W stosunku do roku poprzedniego odnotowano wzrost realnego PKB o 1,4%. Był on niższy niż średni wzrost PKB dla UE-27 oraz strefy euro o, odpowiednio, 0,5% i 0,4%. Niewielkiemu zmniejszeniu deficytu budżetowego (do 5,8% PKB) towarzyszyło zwiększenie długu publicznego (do prawie 39% PKB). Warto jednocześnie podkreślić, że poziom długu publicznego w Słowenii pozostawał w dobie kryzysu na jednym z niższych poziomów, jakie można było obserwować w całej UE¹⁵. Saldo bilansu na rachunku obrotów bieżących było ujemne (-297,3 mln euro). Deficyt ten był najniższy, jaki odnotowano w okresie 2004–2010. Nastąpiła wyraźna poprawa sytuacji w słoweńskim handlu zagranicznym. Dynamika zarówno eksportu, jak i importu była dodatnia. Stanowiło to niezwykle ważny bodziec do rozwoju tej małej gospodarki, silnie uzależnionej od popytu zagranicznego. Eksport wzrósł o 9,5%, natomiast import o 7,2% w stosunku do roku 2009. Stopa inflacji utrzymała się w 2010 roku na relatywnie niskim poziomie (2,1%). Mimo wzrostu PKB, zwiększyła się liczba osób pozostających bez pracy. Stopa bezrobocia wynosiła na koniec 2010 roku 7,3% i była niższa niż średnia dla całej UE o 2,6%.

Strategia walki z kryzysem

Owocna walka ze skutkami kryzysu wymaga wdrożenia nie tylko doraźnych programów naprawczych dotyczących konkretnej gospodarki i jej problemów, ale także przygotowania i implementacji strategicznych z punktu widzenia całej UE działań. Dlatego też słoweński rząd, oprócz narodowej strategii wyjścia z kryzysu, przygotował dwa inne kluczowe dokumenty, korespondujące z istotnymi dla całej Wspólnoty priorytetowymi celami. W referacie przedstawiono wybrane działania uwzględnione w „Słoweńskiej strategii wyjścia z kryzysu 2010–2013” (*Slovenian Exit Strategy 2010–2013*)¹⁶, „Krajowym programie reform na lata 2011–2012” (*National Reform Programme 2011–2012*)¹⁷ oraz „Programie stabilizacyjnym

¹⁴ *Spring Forecast of Economic Trends 2010*, IMAD, Ljubljana, March 2010, s. 6; Development Report 2009...

¹⁵ Dla porównania – w Grecji dług publiczny wynosił na koniec 2009 i 2010 r., odpowiednio, 129,3% i 144,9% PKB.

¹⁶ *Slovenian Exit Strategy 2010–2013*, Government of the Republic of Slovenia, February 2010.

¹⁷ *National Reform Programme 2011–2012*, Government of the Republic of Slovenia, Ljubljana, April 2011.

(2011)” (*Stability Programme: 2011 Update*)¹⁸. Powinny one w sposób znaczący przyczynić się do odzyskania przez Słowenię stabilnych podstaw zrównoważonego wzrostu gospodarczego, zapewnić jej dynamiczny rozwój w kolejnych latach i jednocześnie przyczynić się do wypracowania w skali całej UE metod bardziej efektywnej koordynacji, zwłaszcza w zakresie polityki fiskalnej i pieniężnej oraz w obszarze funkcjonowania unijnych instytucji¹⁹.

„Słoweńska strategia wyjścia z kryzysu 2010–2013” została zatwierdzona przez rząd Słowenii w lutym 2010 r. Przedstawia działania w zakresie polityki ekonomicznej, zmian strukturalnych i dostosowań instytucjonalnych. Nadrzędnym celem realizacji wszystkich zaprezentowanych w omawianej strategii działań jest pobudzenie wzrostu gospodarczego i poprawa konkurencyjności słoweńskiej gospodarki w długim okresie czasu. Z kolei „Krajowy program reform” obowiązujący w latach 2011–2012, zawiera opis zadań, których realizacja pozwoli eliminować „wąskie gardła” zaburzające wzrost gospodarczy oraz przyczyni się bezpośrednio do realizacji celów strategii „Europa 2020” (*Europe 2020*), określającej kierunki rozwoju unijnej gospodarki²⁰.

W zakresie polityki ekonomicznej kraju zaproponowano działania skierowane na doprowadzenie do konsolidacji finansów publicznych, głównie przez obniżenie wydatków publicznych oraz odpowiednie określenie struktury tych wydatków (bazujące na przyjętych priorytetach rozwoju). Słoweński rząd będzie szukał oszczędności w czterech obszarach, głównie przez:

- poprawę efektywności sektora publicznego (m.in. uproszczenie wielu procedur administracyjnych i obniżenie kosztów pracy),
- racjonalizację usług dostarczanych przez sektor publiczny (m.in. redefiniowanie istniejących standardów w zakresie świadczenia tych usług oraz relacji między instytucjami publicznymi a państwem),
- racjonalizację funkcji redystrybucyjnej państwa (reforma systemu emerytalnego i służby zdrowia),
- racjonalizację programów wspierających priorytety rozwoju gospodarczego, określone przez rząd²¹.

Niezwykle ważne jest redefiniowanie krajowych priorytetów rozwoju i dostosowanie do nich programów operacyjnych²². W pierwszej kolejności promowane będą inwestycje związane z jednym z trzech obszarów: przedsiębiorczość i wiedza, koncepcja *flexicurity* i spójność społeczna oraz infrastruktura transportowa i energetyczna zorientowana prorozwojowo.

¹⁸ *Stability Programme: 2011 Update*, The Republic of Slovenia, Ljubljana, April 2011.

¹⁹ J. Rymarczyk, *Międzynarodowe stosunki gospodarcze*, Warszawa 2010, s. 393–398; także: A. Budnikowski, *Międzynarodowe stosunki gospodarcze*, Warszawa 2006, s. 411–430.

²⁰ *Europe 2020. A European Strategy for Smart, Sustainable and Inclusive Growth*, www.europa.eu/press_room/pdf/complet_en_barroso_007_-_europe_2020_-_en_version.pdf [30.11.2011].

²¹ *Slovenian Exit Strategy 2010–2013...*, s. 8–12.

²² *Ibidem*, s. 13–17.

Istotnym elementem omawianej strategii walki synergii z następstwami kryzysu jest zapewnienie współdziałania funkcjonujących obecnie w kraju instrumentów finansowych z instrumentami finansowymi, które mają w najbliższej przyszłości zostać wdrożone przez różne instytucje (w tym m.in. przez Słoweński Bank Eksportu i Rozwoju²³, Słoweński Fundusz ds. Przedsiębiorczości, Państwową Agencję ds. Przedsiębiorczości i Inwestycji Zagranicznych czy Słoweński Fundusz ds. Rozwoju Regionalnego). Koordynację działań w tym zakresie ma zapewnić SID Bank. Będzie on m.in. czuwał nad właściwym przepływem środków finansowych, kierowanych do beneficjentów zgodnie z przyjętym kryterium, jakim jest cel finansowania (usługi finansowe dla sektora MSP, dla inwestycji w badania i rozwój, technologię, edukację i zatrudnienie czy usługi finansowe dla eksporterów i inwestorów)²⁴.

Kolejnym działaniem w zakresie polityki ekonomicznej będzie dostosowanie programów gwarancyjnych i innych form pomocy państwowej, których celem jest stabilizowanie systemu finansowego i dążenie do poprawy płynności finansowej przedsiębiorstw. Wprowadzenie zmian w istniejących rządowych programach gwarancyjnych powinno, zgodnie z oczekiwaniami słoweńskich ekonomistów, doprowadzić do zwiększenia skali udzielanych przez banki kredytów. Problemem dla banków w Słowenii jest asymetria informacji, tzn. brak odpowiednich informacji o klientach, co przekłada się na brak zaufania banków do klientów. Stąd tak ważną kwestią będzie koordynacja programów gwarancyjnych oraz wprowadzenie „Programu ratowania aktywów bankowych” (*Asset relief scheme*). Pierwszym elementem tego programu będzie monitorowanie, w ścisłej współpracy z Bankiem Słowenii, działań na rynkach finansowych za pomocą metody *stress testing*. Drugim – wprowadzenie ogólnych zasad udzielania pomocy państwa dla banków, które staną przed koniecznością restrukturyzacji swoich struktur. Ważną sprawą będzie też uregulowanie kwestii związanych z oddzielaniem dobrych od złych aktywów (tzw. *bad assets*) oraz transferu złych aktywów do oddzielnego bilansu²⁵.

Następnym krokiem ma być próba obniżenia relatywnie wysokich kosztów pracy w Słowenii. Rodzą one bowiem problem uchylania się od płacenia podatków przez część pracodawców (niewykazywanie w umowach rzeczywistych dochodów, szara strefa), a także wpływają na hamowanie wzrostu konkurencyjności słoweńskiej gospodarki²⁶. Częściowym rozwiązaniem tego problemu wydaje się ustalenie górnego pułapu podstawy opodatkowania przy obliczaniu wysokości składek na ubezpieczenia społeczne. Skutkiem tego działania powinna być m.in. poprawa konkurencyjności biznesu przez obniżenie kosztów pracy dla pracodawców. Może się to okazać zachętą do zatrudniania na stanowiska pracy, w których wiedza i specjalistyczne umiejętności przyczyniają się do wytworzenia większej wartości dodanej w gospodarce²⁷.

²³ Slovenian Export and Development Bank (SID Bank) – Słoweński Bank Eksportu i Rozwoju.

²⁴ *Slovenian Exit Strategy 2010–2013*, s. 18–22; *National Reform Programme...*, s. 21–22.

²⁵ *Ibidem*, s. 23–24; *National Reform Programme...*, s. 12–14.

²⁶ *Ibidem*, s. 6–7.

²⁷ *Slovenian Exit Strategy 2010–2013...*, s. 25–26.

Usprawnienie polityki społecznej to kolejne wyzwanie dla słoweńskiego rządu. Jednym z planowanych działań w tym zakresie jest wprowadzenie Centrów Pracy Socjalnej, działających jako tzw. *single entry points* – miejsca, w których osoby zainteresowane informacjami na temat pozyskania transferów socjalnych oraz osoby uprawnione do korzystania z takich transferów, będą mogły w jednej placówce skorzystać z pełnego zakresu usług, w tym także formalności związane z aplikowaniem o przyznanie środków pomocy państwowej dla osób fizycznych. Założenie takich placówek powinno przyczynić się do zwiększenia spójności społecznej, dzięki znaczącej poprawie efektywności systemu opieki społecznej, finansowanej ze środków publicznych²⁸.

Poprawa sytuacji na słoweńskim rynku pracy będzie z całą pewnością wymagała połączenia aktywnych metod w zakresie polityki zatrudnienia oraz dokonania zmian niektórych uregulowań prawnych, związanych z prawem pracy. Planowane jest połączenie doradztwa zawodowego z bezpośrednim szkoleniem jednostek. Ważnym elementem będzie prowadzenie kampanii informacyjnej, dotyczącej możliwości skorzystania z różnych form doradztwa i szkoleń oraz promowania uczenia się przez całe życie (*life-long learning*), w celu wydłużenia aktywności zawodowej Słoweńców. Planowane są także zmiany w Ustawie o stosunkach zatrudnienia, polegające m.in. na zrównaniu wszystkich typów stosunków zatrudnienia w zakresie kosztów zerwania umowy przez pracodawcę. Powinno to przynieść pozytywny efekt w postaci zwiększenia liczby zawieranych umów o pracę na czas nieokreślony²⁹.

Konieczne są zmiany strukturalne, dotyczące systemu emerytalnego, opieki społecznej oraz służby zdrowia i ubezpieczeń zdrowotnych. W związku z faktem, że słoweńskie społeczeństwo jest społeczeństwem starzejącym się, niskim ustawowym wiekiem emerytalnym dla kobiet i mężczyzn oraz jednym z najniższych w Europie wskaźników zatrudnienia ludzi starszych – reforma systemu emerytalnego wydaje się jednym z kluczowych elementów słoweńskiej strategii rozwoju gospodarczego. Według prognoz EUROPOP 2008, w latach 2008–2060 udział ludności w wieku produkcyjnym obniży się z niespełna 2/3 całej populacji do poziomu niższego niż 1/2.

Z drugiej strony odsetek osób starszych (powyżej 65 roku życia) ma zwiększyć się ponaddwukrotnie (z 16,1% do 33,4% w 2060 r.)³⁰. Ustawowy wiek emerytalny dla kobiet, wprowadzony reformą z 2000 r., wynosił 56 lat i 8 miesięcy. Zaplanowano jego podnoszenie co kolejne 6 miesięcy, by docelowo wynosił 61 lat. Z kolei w przypadku mężczyzn ustawowy wiek emerytalny wynosił 63 lata. Zmiany w systemie emerytalnym będą wprowadzane stopniowo. Od 2011 r. ustawowy wiek emerytalny wynosi odpowiednio 63 lata dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn. Natomiast od 2015 r. nastąpi jego zrównanie dla obu płci – będzie on wynosił 65 lat.

²⁸ *Ibidem*, s. 26; *National Reform Programme 2011–2012...*, s. 38 i 86.

²⁹ *Ibidem*, s. 33–35; *Slovenian Exit Strategy...*, s. 268.

³⁰ *National Reform Programme 2011–2012...*, s. 10.

Podniesiony zostanie także minimalny wiek emerytalny, z 58 do 60 lat od 2015 r. Nowy system będzie dotyczył osób, które mają obecnie poniżej 55 lat³¹. Planowana jest ponadto zmiana sposobu obliczania świadczeń emerytalnych. Do tej pory bierze się pod uwagę 18 najlepiej płatnych lat pracy, natomiast po wejściu w życie nowej reformy, podstawą obliczania wysokości emerytur będzie 30 lat pracy. Zaproponowano również wycofywanie możliwości ubiegania się o wcześniejszą emeryturę w kilku przypadkach, np. z tytułu posiadania dużej rodziny. Innym działaniem przewidzianym w reformie jest wprowadzenie indeksacji emerytur według tzw. formuły szwajcarskiej. Procentowy wzrost emerytury będzie obliczany jako średnia ważona nominalnego wzrostu płac i wzrostu cen dób konsumpcyjnych (w proporcji 70:30). Pozwoli to na obniżenie wydatków na emerytury z 20,2% PKB do 17,9% PKB w 2060 r.³²

Istotną zmianą w systemie opieki społecznej jest wprowadzenie w Ustawie o opiece długoterminowej nowej formy ubezpieczeń społecznych – ubezpieczeń opieki długoterminowej. Ten nowy typ ubezpieczeń będzie bazował na zasadach solidarności i wzajemności. Aby w praktyce możliwe było ich wdrożenie, obniżone zostaną składki na ubezpieczenia emerytalne i wypadkowe. Ustawa ureguluje także status osobistego opiekuna dla osób o najcięższym stopniu inwalidztwa³³.

Korzystne przemiany w słoweńskiej służbie zdrowia zależeć będą w dużej mierze od sukcesu wprowadzenia zmian w Ustawie o usługach medycznych, dotyczących wdrożenia nowych norm i standardów określających wykonywanie tych usług. Szczególny nacisk zostanie położony na zapewnienie wysokiej jakości usług medycznych w ramach pierwszego kontaktu. Jednocześnie w pojawił się pomysł ograniczania liczby wydawanych koncesji na usługi medyczne tylko do tych wykonawców prywatnych, którzy uzupełniać będą działania publicznej służby zdrowia. Zaplanowano również zmiany w Ustawie o opiece zdrowotnej i ubezpieczeniach zdrowotnych. Kluczową modyfikacją tego obszaru będzie oddzielenie ubezpieczeń z tytułu chorób i wypadków powodujących niezdolność do wykonywania pracy od ubezpieczeń z tytułu chorób i wypadków pozwalających na wykonywanie pracy. Słoweński rząd zamierza szukać oszczędności m.in. przez obniżenie zapłaty za czas choroby w przypadku nieobecności w pracy dłuższej niż 25 dni oraz odstąpienie od pokrywania kosztów dotyczących określonych rodzajów ryzyka³⁴.

Zarówno w „Słoweńskiej strategii naprawczej”, jak i „Krajowym programie reform” zaprezentowano zmiany o charakterze instytucjonalnym, głównie w zakresie zarządzania instytucjami i administracją publiczną oraz w dziedzinie infrastruktury transportowej i energetycznej.

³¹ *Slovenian Exit Strategy...*, s. 29.

³² *National Reform Programme 2011–2012...*, s. 10–11.

³³ M. Ślusarczyk, *Słowenia wobec światowego kryzysu gospodarczego*, [w:] *Gospodarka światowa w dobie globalizacji*, red. M. Lasoń, Kraków 2011.

³⁴ *Slovenian Exit Strategy...*, s. 29–30.

W celu efektywnego zarządzania aktywami finansowymi państwa, Agencja ds. Zarządzania Inwestycjami Kapitałowymi wprowadzi kodeks zarządzania przedsiębiorstwami z udziałem państwowych inwestycji kapitałowych. Planowane jest powołanie Funduszu Publicznego ds. Zarządzania Nieruchomościami Państwowymi, aby w lepszy sposób uwzględniać przestrzenne potrzeby państwa (nowe inwestycje, wykonawstwo, obsługa) oraz optymalnie wykorzystywać państwowe nieruchomości w celu maksymalizacji dochodów³⁵.

Słoweński rząd podejmie stosowne działania w celu usprawnienia działalności państwowych instytucji finansowych. Nie wyklucza się fuzji niektórych instytucji, co m.in. pozwoli na obniżenie kosztów ich funkcjonowania. Mając na uwadze redukcję kosztów oraz zapewnienie bardziej efektywnego zarządzania mechanizmami dostarczającymi wsparcie dla gospodarki, planowane jest połączenie Słoweńskiej Agencji ds. Technologii, Słoweńskiej Komisji ds. Turystyki z Państwową Agencją ds. Przedsiębiorczości i Inwestycji Zagranicznych³⁶. Część struktury Słoweńskiego Funduszu Przedsiębiorczości ma zostać włączona w struktury nowej agencji, której planowana, robocza nazwa to: Słoweńska Agencja ds. Technologii i Rozwoju.

Ważnym zadaniem jest wprowadzenie w Ustawie o ochronie środowiska odpowiednich regulacji dotyczących lokalizacji infrastruktury transportowej, energetycznej i wodnej. Celem jest bardziej efektywne ustalanie priorytetowych projektów infrastrukturalnych w zakresie ochrony środowiska oraz pozyskanie większych środków unijnych. Zostanie uregulowana kwestia planowania przestrzennego związanego z omawianą infrastrukturą. Pozwoli to w przyszłości inwestorom na uzyskiwanie z wyprzedzeniem informacji dotyczących udogodnień ekonomicznych i pewności co do możliwości realizacji inwestycji na danym terenie³⁷.

Duży nacisk położony zostanie na promowanie odnawialnych źródeł energii i projektów inwestycyjnych w tej dziedzinie, ponieważ Słowenia wprowadziła w grudniu 2008 r. unijny pakiet legislacyjny, zobowiązując się do zrealizowania tzw. celów „20/20/20” (do końca 2020 r.), oznaczających: 20% redukcję emisji gazów cieplarnianych³⁸, 20% zwiększenie wydajności energetycznej i zapewnienie 20% udziału odnawialnych źródeł energii w finalnym jej zużyciu³⁹.

„Słoweński program stabilizacyjny”, uaktualniony w kwietniu 2011 r., uwzględnia wnioski dotyczące konsolidacji fiskalnej i reform strukturalnych zatwierdzone przez Komisję Europejską w marcu br. oraz zalecenia co do formy i zawartości programów konwergencji, przedstawione przez Komitet Ekonomiczny i Finansowy UE. W programie wymieniono trzy cele polityki ekonomicznej (na lata 2011–2014), których realizacja wpłynie na poprawę wskaźników makro-

---

³⁵ M. Ślusarczyk, *Słowenia wobec...*

³⁶ *National Reform Programme 2011–2012...*, s. 23.

³⁷ *Slovenian Exit Strategy...*, s. 31–35; *National Reform Programme 2011–2012...*, s. 42–43.

³⁸ W stosunku do roku 1990.

³⁹ *National Reform Programme 2011–2012...*, s. 39–42.

ekonomicznych oraz sytuacji fiskalnej w Słowenii⁴⁰. Pierwszym celem jest konsolidacja fiskalna, ukierunkowana na redukcję i zwiększenie efektywności wydatków publicznych. W związku z faktem, że od 2 grudnia 2009 r. Słowenia została objęta procedurą nadmiernego deficytu, zgodnie z rekomendacją Rady UE kraj ten musi obniżyć deficyt poniżej 3% PKB do końca 2013 r. Działania te powinny umożliwić obniżenie deficytu poniżej wartości referencyjnej i w konsekwencji w kolejnych latach przybliżyć Słowenię do celu, jakim jest osiągnięcie zrównoważonej pozycji w sektorze finansów publicznych. Podtrzymanie konsolidacji fiskalnej oraz wzmocnienie potencjalnego wzrostu gospodarczego w długim okresie jest kolejnym priorytetem. Głównym wyzwaniem w tym obszarze będzie wprowadzenie reform strukturalnych, zwłaszcza reformy systemu emerytalnego⁴¹. Trzecim – pobudzanie ożywienia gospodarczego i wspieranie działań ukierunkowanych na zwiększanie zatrudnienia. Do ważnych zadań warunkujących osiągnięcie sukcesu w tych dziedzinach należy poprawa klimatu do prowadzenia biznesu, stworzenie lepszych warunków do kreacji miejsc pracy w branżach odpowiedzialnych za tworzenie możliwie jak najwyższej wartości dodanej, a także wprowadzenie systemu zachęt skłaniających ludzi do powrotu na rynek pracy.

Charakterystyczną cechą konsolidacji fiskalnej w przypadku małej słoweńskiej gospodarki jest fakt, że rząd w średniej perspektywie czasowej nie podniesie podatków, w obawie przed zahamowaniem ekonomicznego ożywienia. Wszystkie obciążenia podatkowe zostaną utrzymane na obecnym poziomie. Przygotowywane będą różne warianty optymalizacji opodatkowania, m.in. dotyczące podatków pośrednich, bardziej efektywnego wykorzystania podatków środowiskowych oraz wprowadzenia podatku od nieruchomości. Słoweński rząd pozostaje wierny strategii konsolidacji fiskalnej opartej na stronie wydatkowej. Strategia ta przewiduje zmniejszenie wydatków budżetowych o 5% PKB do końca 2015 r. i będzie konsekwentnie prowadzona nawet w przypadku, gdy poziom deficytu budżetowego osiągnie poziom niższy niż wartość referencyjna⁴².

Działania interwencyjne rządu w zakresie stabilizowania sytuacji w sektorze finansowym i mające na celu ułatwienie przepływów kredytowych w gospodarce, były stopniowo wycofywane do końca 2010 r. Do instrumentów pomocowych w tym obszarze należały gwarancje państwa przyznawane instytucjom finansowym oraz programy gwarancji państwa dla sektora przedsiębiorstw i osób prywatnych. Zamiast nich, zgodnie z rekomendacją Banku Słowenii, zdecydowano się na podniesienie kapitału największego słoweńskiego banku (Nova Ljubljanska Banka d.d.) i zwiększenie w nim dotychczasowych udziałów państwa⁴³.

Program stabilizacyjny przewiduje realizację pewnych zadań, dotyczących słoweńskiego rynku pracy. Istnieje bowiem zagrożenie, że kryzys rozwinie się

⁴⁰ *Stability Programme 2011 Update...*

⁴¹ *Ibidem*, s. 1–5.

⁴² *Ibidem*, s. 15–18.

⁴³ *Ibidem*, s. 18–20.

i osoby czasowo bezrobotne zasilą szeregi osób permanentnie bezrobotnych. Nacisk zostanie położony na działania sprzyjające aktywizacji siły roboczej, w szczególności przez organizację różnych programów szkoleniowych.

Priorytetowym celem na lata 2011–2014 jest wprowadzenie reform strukturalnych, zwiększających poziom konsolidacji fiskalnej. Kluczową jest reforma systemu emerytalnego oraz reforma transferów socjalnych⁴⁴. Zatwierdzona reforma emerytalna modyfikuje mechanizm indeksacji emerytur, zakłada stopniowe zwiększanie wieku emerytalnego, wprowadzenie zasiłków dla aktywnych zawodowo osób starszych i bardziej sprawiedliwe obliczenie podstawy wymiaru emerytury. Realizacja tej reformy przyczyni się do przyspieszenia konsolidacji fiskalnej w krótkim okresie, a także do zrównoważenia sytuacji fiskalnej kraju w dłuższej perspektywie⁴⁵.

Istotną kwestią są odpowiednie dostosowania i zmiany instytucjonalne w sektorze finansów publicznych. Planowane działania w tym zakresie mają przyspieszyć konsolidację fiskalną i jednocześnie poprawić jakość finansów publicznych. Znowelizowana Ustawa o finansach publicznych zakłada wprowadzenie reguły fiskalnej (zakładającej wyższy limit wydatków budżetowych) oraz określenie średniookresowej struktury dochodów podatkowych. Zwiększa także rolę Rady Podatkowej, która jest niezależnym organem, odpowiedzialnym za monitorowanie i nadzór polityki fiskalnej. Słoweński rząd ma m.in. zapewnić większą dyscyplinę fiskalną i podjąć ostrą walkę z podmiotami uchylającymi się od płacenia podatków⁴⁶. Zgodnie z założeniami programu stabilizacyjnego, działania rządu powinny zmierzać w kierunku osiągnięcia w długim okresie czasu zrównoważonej sytuacji fiskalnej kraju.

Warto zaznaczyć, że w marcu 2011 r. Słowenia przystąpiła do Paktu Euro Plus, zakładającego lepszą koordynację gospodarczą państw do niego należących⁴⁷. Pakt ten ma na celu stworzenie warunków do zwiększenia konkurencyjności i poziomu zatrudnienia, zapewnienie dodatkowych środków, które umożliwią w dłuższym okresie zrównoważenie sektora finansów publicznych i ustabilizowanie systemu finansowego. Rząd Słowenii przygotował i przedstawił Radzie UE dokument, w którym określony został sposób zaangażowania kraju w powyższe działania. Pakt Euro Plus wydaje się dobrym, ale z pewnością niewystarczającym elementem tworzenia nowej filozofii działania w skali całej UE, a zwłaszcza strefy euro. Doświadczenia związane z kryzysem pokazały, że konieczna jest kompleksowa reforma funkcjonowania zarówno strefy euro, jak i całej UE.

---

⁴⁴ Reformy te zostały omówione szczegółowo we wcześniejszej części opracowania.

⁴⁵ *Ibidem*, s. 28–33.

⁴⁶ *Ibidem*, s. 26, 36–40.

⁴⁷ Członkami paktu są kraje strefy euro, a także niektóre inne kraje UE (w tym Polska), które zobowiązały się do zrealizowania jego wymogów (co roku składają polityczne zobowiązanie do zbliżania swojej polityki gospodarczej do polityki unijnej, w wybranych dziedzinach, takich jak wspieranie zatrudnienia, konkurencyjności gospodarczej i stabilności finansów publicznych).

Perspektywy rozwoju gospodarki Słowenii

Perspektywy rozwoju słoweńskiej gospodarki w latach 2011–2015, przy założeniu, że działania zawarte w kluczowych dokumentach dotyczących walki ze skutkami kryzysu będą konsekwentnie wdrażane, napawają optymizmem (por. tab. 2).

Oczekuje się umiarkowanego, ale stabilnego tempa wzrostu gospodarczego. Na koniec 2011 r., według szacunkowych prognoz, realny PKB zwiększy się o 1,8% (w stosunku do 2010 r.). Dzięki wdrożeniu planowanych reform, tempo wzrostu PKB w 2015 r. powinno ukształtować się na poziomie 2,8%⁴⁸. Warto zauważyć, że w porównaniu z tempem wzrostu gospodarczego, jakie można było zaobserwować w Słowenii przed erupcją światowego kryzysu, przewidywana wysokość stopy wzrostu PKB będzie w 2015 r. ponaddwukrotnie niższa.

Ożywieniu gospodarczemu będzie towarzyszył stopniowy spadek stopy inflacji. Na koniec 2011 r. wskaźnik ten szacowany jest na 3% (w stosunku rok do roku). Istotnym czynnikiem, który w dłuższej perspektywie czasu będzie miał znaczący wpływ na obniżenie stopy inflacji w Słowenii, będzie realizacja wartej prawie 40 mln euro inwestycji w system przesyłowy gazu pomiędzy granicą austriacką a Ljubljaną. Celem tej inwestycji jest zwiększenie dywersyfikacji dostaw gazu dla Słoweńców, skutkujące m.in. w spadku cen tego surowca, co powinno przełożyć się w przyszłości na spadek cen wielu innych produktów⁴⁹. W wyniku realizacji inwestycji infrastrukturalnych oraz implementacji pożądaných reform stopa inflacji powinna stopniowo się obniżać i na koniec 2015 r. wynosić około 2%.

Tabela 2. Prognozy dotyczące kształtowania się wybranych wskaźników makroekonomicznych w Słowenii w latach 2011–2015

	2011	2012	2013	2014	2015
wzrost PKB (w %)	1,8	2,2	2,3	2,8	2,8
stopa inflacji (w %)	3,0	2,7	2,2	2,2	2,2
stopa bezrobocia (w %)	8,0	8,6	8,8	8,6	8,2
dynamika eksportu (w %)	6,9	6,7	7,0	7,1	7,2
dynamika importu (w %)	4,7	6,0	5,9	6,1	6,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie *National Reform Programme 2011–2012...*; *Stability Programme 2011 Update...*

Liczba bezrobotnych w okresie 2011–2013 będzie wyższa niż w latach poprzednich. Ten niekorzystny trend powinien zostać zatrzymany w 2014 r. Według prognoz, stopa bezrobocia zacznie wtedy stopniowo spadać (do 8,2% w 2015 r.).

⁴⁸ *Spring Forecast of Economic Trends 2011...*

⁴⁹ *Helping Slovenia, Helping Europe. Supporting Economic Recovery in Slovenia*, European Commission, March 2010, www.ec.europa.eu/financial-crisis/pdf/exiting_the_crisis_together_sl_en.pdf [10.06.2010].

Oprócz ożywienia gospodarczego, niezwykle ważną przyczyną pozytywnych zmian w tym zakresie powinno okazać się wprowadzenie nowych uregulowań w słoweńskim prawie pracy.

Umiarkowanie optymistyczne są prognozy dotyczące dodatniej dynamiki obrotów w handlu zagranicznym. Jeżeli popyt zewnętrzny wzrośnie, to zgodnie z oczekiwaniami analityków, jest duża szansa, aby Słowenia odnotowywała w analizowanym okresie nadwyżkę handlową. Prognozuje się, że dynamika eksportu będzie wyższa niż dynamika importu i na koniec 2015 r. wyniesie 7,2% (w stosunku do roku poprzedniego). Import natomiast zwiększy się odpowiednio o 6,2%⁵⁰. Warto zaznaczyć, że tempo wzrostu obrotów handlu zagranicznego będzie jednakże zdecydowanie niższe niż to, które udało się Słowenii osiągnąć w roku poprzedzającym początek światowego kryzysu gospodarczego.

Rok 2010 był początkiem zaostrzającego się gwałtownie kryzysu fiskalnego w większości krajów na świecie, także w strefie euro, gdzie odnotowano dwukrotnie wyższy w stosunku do referencyjnej wartości 3% PKB deficyt budżetowy. Mimo trudnej sytuacji w gospodarce światowej i krytycznej w niektórych państwach strefy euro (zwłaszcza Grecji), słoweńska gospodarka nie doświadczyła w tym obszarze pogorszenia (por. tab. 3). Przeciwnie – na koniec 2011 r. deficyt budżetowy zmniejszył się prawdopodobnie do poziomu 5,5% PKB (z 5,8% PKB w 2010 r.). Co więcej, prognozy na kolejne lata wyglądają bardzo optymistycznie. Szacowany deficyt sektora finansów publicznych powinien w kolejnych latach zmniejszać się i na koniec 2015 r. oscylować wokół 1% PKB.

Tabela 3. Prognozy dotyczące kształtowania się wybranych wskaźników w sektorze finansów publicznych w Słowenii w latach 2011–2015

	2011	2012	2013	2014	2015
bilans sektora finansów publicznych (w % PKB)	-5,5	-3,9	-2,9	-2,0	-1,1
dochody budżetowe (w % PKB)	44,2	43,5	43,0	42,3	41,7
wydatki budżetowe (w % PKB)	49,7	47,7	45,9	44,3	42,7
dług publiczny (w % PKB)	43,4	45,2	46,1	45,9	44,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie *National Reform Programme 2011–2012...*; *Stability Programme 2011 Update...*

Słoweński rząd zaplanował stopniowe obniżanie wielkości wydatków budżetowych (z 49,7% PKB w 2011 r. do 42,7% PKB na koniec 2015 r.). Dzięki cięciom w wydatkach już w 2013 r. możliwa będzie redukcja deficytu budżetowego

⁵⁰ *Spring Forecast of Economic Trends 2011...*

poniżej referencyjnej wartości 3% PKB. Dochody budżetowe będą podlegać mniejszym wahaniom niż wydatki. Ich poziom zmniejszy się z 44,2% PKB w 2011 r. do 41,7% PKB w 2015 r. Konsolidacja sektora finansów publicznych w Słowenii ma także na celu ustabilizowanie poziomu długu publicznego, bez zwiększania obciążeń podatkowych. W omawianym okresie powinien utrzymywać się na relatywnie bezpiecznym poziomie i według prognoz, wyniesie na koniec 2015 r. 44,8% PKB.

Pomyślne prognozy dotyczące rozwoju słoweńskiej gospodarki mają pokrycie m.in. w raporcie „Euro Plus Monitor 2011”, opublikowanym w listopadzie 2011 r. przez Radę Lizbońską i bank German Berenberg. Słoweńska gospodarka znalazła się na piątym miejscu pod względem oceny sytuacji gospodarczej krajów strefy euro. Wysoko oceniono trend wzrostu PKB, niski poziom długu publicznego, relatywnie dobrą sytuację na rynku pracy i łatwość otwarcia firmy. Co więcej, Słowenia uplasowała się na drugiej pozycji wśród gospodarek najbardziej odpornych na szok finansowy⁵¹.

Podsumowanie

Słowenia ma realną szansę zwalczyć negatywne skutki recesji, wyeliminować słabości strukturalne, które kryzys odsłonił oraz wrócić na drogę pozytywnych, dynamicznych zmian ilościowych i jakościowych w gospodarce. Potencjał tego małego kraju jest relatywnie duży. Słowenia według raportu „The Atlas of Economic Complexity – Mapping Paths to Prosperity”, uplasowała się na dziesiątym miejscu w rankingu najbardziej kompleksowych gospodarek świata⁵². Powodzenie jednak w realizacji planowanych założeń zawartych w kluczowych dokumentach na rzecz walki z następstwami kryzysu, nie zależy w 100% od Słowenii i wykorzystania jej potencjału gospodarczego. Rozwój tego kraju jest ściśle uzależniony od popytu zewnętrznego, a zwłaszcza od rozmiarów i dynamiki słoweńskiego eksportu do krajów UE.

Gospodarczy sukces Słowenii jest zatem w dużym stopniu uwarunkowany tym, czy w skali całej UE uda się wypracować bardziej efektywny mechanizm koordynacji działań w zakresie polityki fiskalnej i pieniężnej, jak również funkcjonowania unijnych instytucji. Przełoży się to bowiem na rozwój gospodarczy innych członków Wspólnoty, co z punktu widzenia małej gospodarki Słowenii jest niezwykle istotne.

⁵¹ *The 2011 Euro Plus Monitor. Progress Amid the Turmoil*, www.scribd.com/doc/72779953/Euro-Plus-Monitor-2011 [30.11.2011].

⁵² Ranking został opracowany przez Harvard University i Massachusetts Institute of Technology.

Bibliografia

- Autumn Forecast of Economic Trends 2011*, IMAD, Ljubljana, September 2011.
- Balance Sheet Projections for the Stability and Growth Pact, amendments, EC 2009.
- Budnikowski A., *Międzynarodowe stosunki gospodarcze*, PWE, Warszawa 2006.
- Development Report 2008, IMAD, Ljubljana, September 2008.
- Development Report 2009, IMAD, Ljubljana, July 2009.
- Development Report 2010, IMAD, Ljubljana, July 2009.
- Development Report 2011, IMAD, Ljubljana, July 2011.
- National Reform Programme 2011–2012*, Government of the Republic of Slovenia, April 2011.
- Rymarczyk J., *Międzynarodowe stosunki gospodarcze*, PWE, Warszawa 2010.
- Slovenian Exit Strategy 2010–2013*, Government of the Republic of Slovenia, February 2010.
- Spring Forecast of Economic Trends 2011*, IMAD, Ljubljana, March 2011.
- Stability Programme 2011: Update*, The Republic of Slovenia, Ljubljana, April 2011.
- Ślusarczyk M., *Słowenia wobec światowego kryzysu gospodarczego*, [w:] *Gospodarka światowa w dobie globalizacji*, red. M. Lasoń, Oficyna Wydawnicza AFM, Kraków 2011.
- Ślusarczyk M., *Zmiany w gospodarce Słowenii w latach 1991–2007*, [w:] *Wybrane aspekty handlu międzynarodowego*, red. K. Budzowski, Oficyna Wydawnicza AFM, Kraków 2008.
- The Deflation Dilemma*, „The Economist”, June 5th 2010.
- www.bsi.si/iskalniki/pregled-financnih-podatkov-en-vsebinska.asp?VsebinskaId=1056&MapaId=325http://ec.europa.eu/economy_finance/sgp/index_en.htm.
- www.epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home.
- www.ec.europa.eu/financial-crisis/pdf/exiting_the_crisis_together_sl_en.pdf.
- www.europa.eu/press_room/pdf/complet_en_barroso___007_-_europe_2020_-_en_version.pdf.
- www.scribd.com/doc/72779953/Euro-Plus-Monitor-2011.